

Asia: VN/14995/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetun lain 4 §:n ja liitteen muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Valtiovarainministeriö on pyytänyt lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetun lain 4 §:n ja liitteen muuttamisesta. Luonnoksessa ehdotetaan viinin ja muiden käymisteitse valmistettujen alkoholijuomien valmisteveroa korotettavaksi. Lisäksi ehdotetaan, että alkoholi- ja alkoholijuomavero sidottaisiin kaikkien juomaryhmien osalta pysyvästi yhdenmukaistetun kuluttajahintaindeksin toteutuneisiin muutoksiin. Esitysluonnoksen mukaan Verohallinto vahvistaisi suoritettavan veron määrän vuosittain siten kuin alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetussa laissa tarkkarajaisesti säädettäisiin.

Verotasojen muutokset

Esitysluonnoksessa (s. 19) todetaan, että:

”Verohallinto vahvistaisi indeksitarkistettut verotasot vuosittain. Jos alkoholiveroa päätettäisiin muuttaa poliittisella päätöksellä, veron korotus tai alennus toteutettaisiin lainsäädäntöprosessissa Verohallinnon vahvistamiin indeksitarkistettuihin verotaseihin. Verotasojen vahvistaminen ehdotetussa määräajassa mahdollistaisi sen, että indeksitarkistettut verotasot voitaisiin ottaa huomioon jo ennen hallituksen esityksen antamista eduskunnalle.

Näin saatu veromuutos vietäisiin alkoholiverolain liitteen verotaulukkoon. Samalla pykälän 2 momenttia ja verotaulukkoa muutettaisiin sen osalta, mistä vuodesta lähtien vero suoritettaisiin

verotaulukon sijaan jälleen Verohallinnon vahvistaman indeksillä tarkistetun veron määrän mukaisena.”

Alkoholivero ja siihen tulevat muutokset herättävät mielenkiintoa yrityksissä ja yksityishenkilöissä ja tällöin voisi nousta esille kysymys Verohallinnon menettelyn perustuslainmukaisuudesta (Perustuslain 81 §), kun Verohallinto ilmoittaisi nostaneensa alkoholituotteiden verotasoa Verohallinnon päätöksellä. Lisäksi on hyvin todennäköistä, että etenkin alkoholituotteiden verotasojen korotukset johtaisivat kyselyihin ja neuvontatarpeeseen. Verohallinnossa ei olisi kuitenkaan syvällisintä osaamista esimerkiksi perustella syitä tai taustoja kuluttajahintaindeksin muutoksille.

Ehdotetun muutoksen seurauksena verovelvollisten tulisi löytää alkoholituotteisiin soveltuvat verotasot Verohallinnon päätökseltä totutun alkoholiverolain liitteenä olevan verotaulukon sijaan paitsi jonain vuonna Verohallinnon päätöksen antamisen jälkeen kuitenkin lain liitteenä olevasta verotaulukosta ja Verohallinnon päätös olisi kumottava. Verovelvollisen hallinnollisen taakan näkökulmasta oma-aloitteisessa alkoholiverotuksessa korostuvat johdonmukainen lainsäädäntö, verotuksen ennakoitavuus ja selkeä viranomaisviestintä, koska muuttuvat verotasot on viestittävä sekä yrityksille että yksityishenkilöille.

Verohallinnolla on huoli verovelvollisille mahdollisesti muodostuvasta virheellisestä käsityksestä, että Verohallinnolla olisi valta ja mahdollisuus määrätä poliittiseen päätöksentekoon ja valtion budjettiin vaikuttavista verotasojen muutoksia. Verohallinto katsoo, että selvyiden vuoksi alkoholituotteiden verotasojen muutokset tulisi viedä yksinomaan alkoholiverolain liitteen verotaulukkoon kuten muissakin valmisteveroissa. Verotaulukkoa olisi mahdollista korottaa etukäteen vuosiksi eteenpäin, poliittisesti niin haluttaessa. Jos verotaulukon sijaan verotasoista haluttaisiin säätää valtioneuvoston asetuksella tai valtiovarainministeriön asetuksella, tämän valtiosääntöoikeudenmukaisuus tulisi Verohallinnon käsityksen mukaan jatkovalmistelussa tarkistaa.

Vaihtoehtoisesti veron suuruuden perusteet tulisi käydä ilmi suoraan alkoholiverolain säännöksestä siten, että verovelvolliset voisivat itse laskea alkoholituotteen verotason ja Verohallinnon tehtävänä olisi ainoastaan ohjeistaa asiasta esimerkiksi laskurin avulla. Tämä voisi kuitenkin käytännössä osoittautua liian vaikeaksi toteuttaa, koska verosäädösten tulisi olla selkeitä, johdonmukaisia ja ymmärrettäviä, jotta ne täyttävät oikeusvarmuuden vaatimukset.

Muita huomioita

Esityksen (s.18) mukaan alkoholiverolain 4 §:n 3 momentissa säädettäisiin tarkasti ja yksiselitteisesti siitä, kuinka indeksimuutoksen mukainen verotaso laskettaisiin. Verohallinnon käsityksen mukaan ehdotetun laskentakaavan sanallinen kuvaus ei ole täysin selvä sen osalta, mitä pistelukua tulisi tarkastella vertailuluvun saamiseksi. Esityksestä tulisi käydä ilmi, tarkastellaanko yhdenmukaistetun kuluttajahintaindeksin yleistä pistelukua vai tarkastellaanko kyseisen indeksin perusteella tarkemmin tiettyjen hyödykkeiden (alkoholijuomien, muut alkoholituotteet) pistelukua vai jopa eri alkoholiverolain tuoteryhmien (mm. oluet, viinit, etyyli, muut) pistelukuja tai olisiko tällainen tarkastelu indeksitietojen perusteella edes mahdollista. Verohallinnolle on lisäksi epäselvää, voisiko kuluttajahintaindeksin laskennan perusteet tai sen taustalla olevat säännökset muuttua siten, että kuluttajahintaindeksin sisältö voisi muuttua vuosien varrella ja miten varmistettaisiin, että verotason indeksilaskennan perusteet säilyisivät tarkoituksenmukaisina.

Esityksen (s. 18) mukaan verotasojen indeksilaskenta olisi mekaanista. Verohallinnon käsityksen mukaan olisi kuitenkin mahdollista, että indeksilaskennassa tai sen perusteissa voisi tapahtua kaikesta huolimatta kirjoitus- tai lukuvirheitä. Esityksen mukaan mekaaninen laskenta ei sisältäisi itsenäistä harkintavaltaa. Mahdollisten virheiden todennäköisyyttä lisäisi ehdotettu aikataulu, joka on poikkeuksellisen lyhyt (heinäkuun 14. päivästä elokuun 15. päivään) sijoittuen yleiseen lomakauteen, eli mahdollisten erilaisten asioiden selvittelyyn ei jäisi aikaa. Esityksestä ei käy ilmi, miten mahdolliset virhetilanteet korjattaisiin.

Esitysluonnoksen mukaan Verohallinto vahvistaisi alkoholituotteista suoritettavan veron määrän vuosittain, mutta Verohallinnolle on muodostunut se käsitys, että indeksilaskennan perusteet tai itse laskenta ei olisi täysin ongelmaton ja tämä muodostaisi haasteen lainsäädännön vaatimukselle siitä, että asiasta olisi säädettävä yksiselitteisesti ja tarkkarajaisesti.

Kaleva Anne
Verohallinto